

Yaşamın Sırrı DNA

Bahri Karaçay

TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, Kasım 2010

Son çeyrek yüzyılda genetik ve moleküler biyoloji alanlarında ve buna bağlı olarak da yaşam bilimlerinde kaydedilen çığır açıcı gelişmeler, bu konuları popüler bilimin en gözde konuları arasına taşıdı. Genlerle ilgili nelerin keşfedildiğine ve bu keşiflerin ne gibi pratik faydalar sağlayabileceğine ilişkin çok fazla şey yazılıp çiziliyor. Ancak pek çok alanda olduğu gibi bu konuda da bir bilgi kirliliği yaşanıyor ve insanlar doğrudan yaşamlarıyla ve sağlıklarıyla ilgili birtakım konularda kafa karışıklığı yaşayabiliyor. TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları'ndan geçtiğimiz Kasım ayında çıkan, genetik bilimini, gelişimi, uygulamaları, yaşanan ve gelecekte öngörülen sonuçlarıyla birlikte anlatan Yaşamın Sırrı DNA adlı kitap kamuoyunun bu konularda en çok merak ettiği soruların pek çoğuna cevap veriyor. Dergimize düzenli olarak yazdığı ve genellikle moleküler yaşam bilimlerindeki son gelişmeleri aktardığı popüler bilim yazılarından tanıdığımız Dr. Bahri Karaçay'ın kitabı her zaman ki akıcı ve anlaşılır üslubuyla okurları genlerin ve insan genetiğinin ilginç dünyasında bilgilendiren bir yolculuğa çıkarıyor.

Kitabın ilk bölümü 1930'lu yıllarda çeşitli ülkelerde kalıtım ilkelerinden yola çıkarak üstün insan ırkı yaratma tasarısı olarak benimsenen *Eugenics* hareketini anlatıyor. Sonraki bölümde kalıtım ve kalıtım molekülü DNA'ya ilişkin

Bahri Karaçay

Bahri Karaçay 1964'te Erzurum'da doğdu. 1985'te dönem birincisi olarak mezun olduğu Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. Yüksek lisansını tamamladıktan sonra Almanya'nın Bonn şehrindeki Friederich Wilhelm Üniversitesi'nde bilimsel çalışmalar yürüttü. Bu dönemde akademik yaşamını genetik mühendisliği dalında devam ettirmeye karar verdi. 1990'da Milli Eğitim Bakanlığı'nın sınavında en yüksek puanı alarak bu alanda yüksek lisans ve doktora yapmak üzere ABD'ye gitti. Nationwide Çocuk Hastanesi Hematoloji/Onkoloji Bölümü'nde yaptığı tez çalışmaları ile Ohio Eyalet Üniversitesi Moleküler Genetik Bölümü'nden 1992'de yüksek lisans, 1996'da doktora derecelerini aldı. Doktora sonrası çalışmalarına aynı bölümde başlayıp daha sonra Iowa Üniversitesi Pediatri Bölümü'ne geçen Karaçay halen bu bölümün Çocuk Nörolojisi Kürsüsü'nde öğretim üyesi olarak çalışıyor. Aynı üniversitenin Gen Tedavi Merkezi, Holden Kanser Merkezi ve İnsan Toksikoloji Programı üyeliklerini yürüten Bahri Karaçay'ın nörolojik doğum kusurları alanındaki araştırma programları Amerikan Ulusal Sağlık Enstitüsü ve Amerikan Ulusal Kanser Enstitüsü tarafından destekleniyor. Yaşamın Sırrı DNA 2009'dan beri TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi'nde yayımlanan makaleleri ile moleküler yaşam bilimlerindeki son gelişmeleri popüler bilim okurlarına aktaran Bahri Karaçay'ın ilk kitabı.

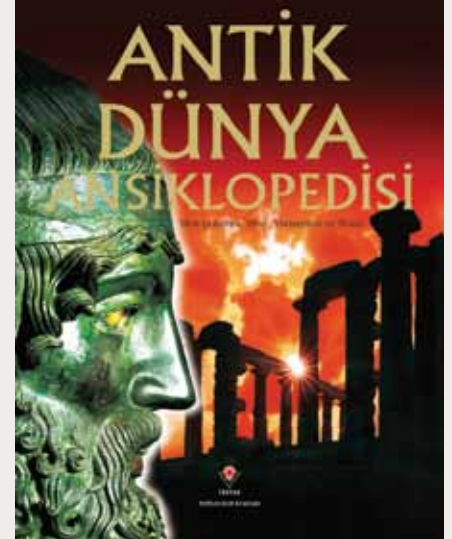
önemli keşifler kronolojik bir düzende ele alınıyor. "İnsanlığın Kökeni: Afrika'da Başlayan Yolculuk" başlıklı üçüncü bölümde ilk insanın ortaya çıkışı ve kökenine ilişkin kuramların yanı sıra modern genetik bilgileri ışığında ırk kavramının geçerli olup olmadığı tartışmasına yer veriliyor. Takip eden bölümlerde İnsan Genom Projesi'nin tarihçesi, projenin elde edilen ve öngörülen sonuçları, hastalık genlerinin keşfi, genetik biliminin doğrudan insan sağlığına ilgilendiren konuları, örneğin kanser, ele alınıyor. "Altın 'Yumurtlayan' Koyun" başlıklı yedinci bölüm genetik mühendisliğinin gelişimini ve sağladığı imkânları anlatıyor. Sonraki iki bölümde genlerin bilişsel ve duygusal olgularla ilgisinden bahsediliyor. Kök hücre tedavisi, gen tedavisi ve genlerin yaşam süresiyle ilişkisi takip eden bölümlerde ele alınan konular. Son iki bölümde ise çevre şartlarının uzun vadede genetik yapıyı na-

sıl şekillendirdiği ve genlerin etkisini göstermesinde çevre şartlarının ve yaşam biçimimizin ne kadar önem taşıdığına dair bilgiler veriliyor. Karaçay gereken yerlerde kullandığı açıklayıcı görseller ve temel kavramlara getirdiği açıklamalarla kitabı geniş bir kitle tarafından anlaşılabilir kılıyor. Ayrıca insan genetiğinin farklı yönlerini sergileyen çok çeşitli tıbbi vaka örnekleri sayesinde, hem ilgi çekmeyi hem de kavramların somutlaştırılmasını sağlıyor. Biyolojik yaşamımızı kodlayan ve (önemli ölçüde) belirleyen genlerimize ve genlerimizle ilgili araştırmalara dair temel ve güncel bilgiler keyifli bir anlatımla Yaşamın Sırrı DNA'da sizleri bekliyor...

Antik Dünya Ansiklopedisi

Mezopotamya, Mısır, Yunanistan ve Roma

Jane Bingham, Fiona Chandler, Jane Chisholm, Gill Harvey, Lisa Miles, Struan Reid ve Sam Taplin

Danışman: Dr. Anne Millard

Çev. Zeynep Tür

TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları,
Kasım 2010

Ilk medeniyetler, örgün eğitimde her düzeyde tarih kitabında konu edildiği halde, özellikle ilgilenecek araştıranlarımız dışında bu medeniyetlerdeki yaşam biçimleri konusunda pek az şey biliriz. Oysa bugün nimetlerinden fazlasıyla faydalandığımız insan medeniyetinin gelişim çizgisi ve özellikle de geçmişin çeşitli dönemlerindeki durumu, çoğumuzun ilgisini çekebilir. TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları'ndan geçtiğimiz Kasım ayında çıkan Antik Dünya Ansiklopedisi adlı kitap ilk medeniyetlere ilgi duyan herkesi zengin bir görsellik içinde belgesel tadında bir keşif yolculuğuna davet ediyor. Mezopotamya, Mısır, Yu-

nanistan ve Roma medeniyetlerinin anlatıldığı kitap hemen her yaşta okura hitap edebilecek bir genel kültür hazinesi. Ele aldığı medeniyetleri, bir tarih kitabındaki gibi olayların kronolojik gelişimi üzerinden değil önemli olaylar ve dönemler, günlük yaşam, kültür, din ve felsefe, tarım, hayvancılık, ticaret, teknoloji gibi yönleriyle anlatırken, bu medeniyetlere ilişkin araştırmalardan da söz ediyor. Konular katı bir kronolojik sıra izlemediği ve farklı konularla ilgili bölümler birbirini takip edebildiği için Antik Dünya Ansiklopedisi baştan sona okunabileceği gibi öylesine karıştırılabilecek de bir kitap. Antik dünya Ansiklopedisi geniş boyutu, kuşe kâğıda baskısı, eski medeniyetlere ait kalıntıların fotoğrafları, geçmişçi canlandıran çizimleri, ilgili coğrafyalara ait görüntülerle çok zengin bir görsellik içeriyor. Özellikle genç okurlarda okuma ve keşfetme isteği uyandıracağını düşündüğümüz kitabı keyifle ve ilgiyle okumanızı ve okutmanızı diliyoruz...

Jane Bingham çocuk ve genç yetişkin kitapları yazarı ve editörü. Yayımlanan kitaplarından bazıları: Elizabeth I, Marie Antoinette, How People Lived in Ancient Egypt **Fiona Chandler** çocuk ve genç yetişkin kitapları yazarı ve çevirmeni. Yayımlanan kitaplarından bazıları: Little Encyclopedia of the Human Body, Little Book of the Human Body, Ancient World **Jane Chisholm** çocuk kitapları yazarı, editörü ve çizeri. Yayımlanan kitaplarından bazıları: The Ancient World, First World War, Encyclopedia of Ancient Greece **Gill Evans** çocuk kitapları yazarı. Antik Mısır'ın konu edildiği romanlar yazıyor. Yayımlanan kitaplarından bazıları: The Spitting Cobra, The Horned Viper, Egyptian Chronicle, The Sacred Scorpion, The Deathstalker **Lisa Miles** çocuk kitapları yazarı, editörü ve çizeri. Yayımlanan kitaplarından bazıları: Flags Sticker Book, The World of Ballet, Encyclopedia of Ancient Greece **Struan Reid** çocuk kitapları yazarı, editörü ve çizeri. Yayımlanan kitaplarından bazıları: Hands-on History Projects: Fashion, Castle Life (The Age of Castles), Explorers (Famous Lives), Encyclopedia of Ancient Greece **Sam Taplin** çocuk kitapları yazarı, editörü ve derleyicisi. Yayımlanan kitaplarından bazıları: Noisy Building Site, Noisy Tractor, First Picture Dinosaurs, The Usborne Book of Poems for Little Children

"Antik Dünya Ansiklopedisi'nde Orta Doğu'nun ilk çiftçilerinden Mezopotamya ile Mısır, Yunanistan ve Roma'daki büyük imparatorluklara kadar dünyanın ilk medeniyetlerinin bir kısmının etkileyici öyküsünü bulabilirsiniz.

Antik Dünya Ansiklopedisi'ndeki çarpıcı fotoğraflar, geçmişçi canlandıran renkli çizimler, zaman dizinleri, "Kim Kimdir" ve mitolojiden yeni arkeolojik keşiflere ayrıntılı bilgilerin sunulduğu "Bilgi Kaynakları" bölümleri, antik dünyadaki yaşamın canlı bir resmini çıkarıyor. Antik dünyaya giden ve yazının nasıl geliştirildiğini, Julius Caesar'ın niçin öldürüldüğünü, Troia Atı'nın hikâyesini ve bir kadının nasıl firavun olduğunu keşfedin."

Mimar Sinan

Turgut Cansever
Klasik Yayınları, Ekim 2010

Mimari, insan medeniyetinde sanatın ve bilimin önemli buluşma noktalarından birini oluşturuyor. Maddi varlığımızın belki de en temel "eşyalı" olan mimari yapılar, biçimsel tasarımlarıyla estetik değerlendirmeye tabi tutulurken pratik ve teknik unsurlarıyla da bilimsel kıstaslara tabidir. Mimari denince ülkemizde genellikle ilk akla gelen, bir kişi ismidir, ki o da yalnızca Türk tarihinin değil tüm dünya medeniyetinin en önemli mimarlarından Mimar Sinan'dır. Büyük mimar doğal olarak pek çok kitaba ve belgeye konu olmuş. Ülkemizin yetiştirdiği önemli mimarlardan Turgut Cansever'in Mimar Sinan'ı ve mimarisini konu alan Mimar Sinan adlı kitabı, 2005'te yapılan ve kısa sürede tükenen ilk baskısının ardından Klasik Yayınları tarafından geçtiğimiz Ekim ayında yapılan ikinci baskıyla okurlara ulaştı.

Turgut Cansever estetik değerini takdir etmede kimsenin zorlanmadığı Mimar Sinan eserlerini Türk-İslam mimari geleneği çerçevesinde, bu geleneğin felsefi temellerini ve Mimar Sinan'ın bu felsefeyi algılayış ve eserlerine yansıtış biçimini de irdeleyerek anlatmayı amaçlamış. Yazar eserine İslam'daki varlık felsefesine, bu felsefenin İslam sanatına ve özellikle mimariye yansımalarına ilişkin genel bilgiler vererek başlıyor. Aynı zamanda bunları Batı kaynaklı felsefe ve yaklaşımlarla karşılaştırıyor. Daha sonra Mimar Sinan'ın temel aldığı Osmanlı mimarlık birikimi hakkında bilgiler veriyor. Yazar bu giriş bölümlerinin ardın-

dan Mimar Sinan'ın mimari anlayışını, sahip olduğu inanç ve düşünce felsefesinin bu anlayışa olan etkilerini, eserlerini incelemek ve karşılaştırmak suretiyle ele alıyor. Yazar eserinde teknik bir mimari terminolojisi yerine genel bir anlatım dilini tercih ediyor. Zaten hedeflediği okur kitlesi mimariyle ilgili kişilerle sınırlı değil, Mimar Sinan'ın eserlerini görüp de beğenen ya da onlardan etkilenenlerin bu mimariyi anlamaları yönünde en azından bir pencere açabilmeyi umuyor yazar. Tüm eser boyunca hep İslam felsefesindeki anlayışın etkilerinden ve yansımalarından bahseden yazar hem giriş bölümlerinde hem de gerekli yerlerde ayrı bloklar içinde verdiği bilgilerle birtakım kavramlara aşına olmayan okurların da konuyu anlamasına yardım ediyor. Kitabın genel okura hitap etmesine yardım edebilecek en önemli noktalardan biri de zengin görselleri ve büyük boyutlu, kaliteli baskısı. Mimar Sinan'ın eserlerini dönem dönem ele alan yazar tasvirleri anlamlı hale getirecek güçlü görseller kullanmış.

Hem mimariyle ilgili okurlar için önemli bir kaynak hem de geleneksel mimarimizi ve Mimar Sinan'ı anlamaya hevesli okurlar için bir kılavuz olan bu eserin keyifle okunmasını diliyoruz.

Turgut Cansever

1920'de Antalya'da doğdu. 1946'da İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Bölümü'nü bitirdi. 1937'de Maruf Önal ile ilk mimarlık bürosunu kurdu. 1949'da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü'nde "Türk Sütun Başlıkları" isimli teziyle doktorasını tamamladı. 1950-1951'de İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde öğretim üyeliği yaptı. 1957'de İstanbul Belediyesi'nin planlama çalışmalarını yürüttü. 1960'ta "Bugünün Mimarlık Meseleleri" başlıklı teziyle doçent oldu. 1974-1977 yılları arasında Avrupa Konseyi Türk Delegasyonu üyeliğinde bulundu. 1975-1980 arasında İstanbul Belediyesi'nde, 1980'de Ankara Belediyesi'nde metropol planlama, yeni yerleşmeler, kent merkezleri ve koruma sorunları gibi konularda danışmanlık görevleri üstlendi. Ankara'daki Türk Tarih Kurumu Binası ve Bodrum'daki Erteğin Evi ile 1980'de, Demir Turizm Kompleksi ile de 1992'de olmak üzere üç kez Ağa Han Mimarlık Ödülü'ne layık görülmesinin yanı sıra, çeşitli ulusal ve uluslararası yarışmalarda ödüller aldı. 2005'te Kültür Bakanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'ne, 2007'de TBMM Üstün Hizmet Ödülü'ne, 2008'de Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'ne layık görüldü. 2009 yılında vefat etti.

